

Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА

СВІТЛИЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 20 (1749)

П'ятниця, 17 травня 2013 р.

Видається з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

18 ТРАВНЯ – ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ДЕПОРТАЦІЇ КРИМСЬКОТАТАРСЬКОГО НАРОДУ

18 травня 2012 року, траурний мітинг у Сімферополі (фото з архіву «КС»)

У мерії Сімферополя затверджено план проведення жалобних заходів до Дня пам'яті жертв депортації, які відбудуться в кримській столиці 17-18 травня.

Як повідомляє прес-центр Сімферопольської міської ради, вранці 17 травня в Сімферополі відбудеться церемонія покладання квітів керівництвом Криму, міста та представниками громадськості до пам'ятних знаків, встановлених у сквері на привокзальній площі залізничного вокзалу (бульвар ім. Леніна) і парку «Салгірка» (біля меж Ботанічного саду Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського), де в 1944 році розміщувалися пункти збору, звідки кримських татар відправляли до місць депортації. Квіти також буде покладено на меморіальному комплексі «Відродження», встановленому на території Кримського інженерно-педагогічного університету.

(Продовження на 2-й стор.)

НЕСВЯТКОВІ РОЗДУМИ

«БУЛА КОЛИСЬ ТАКА РАДЯНСЬКА ПІСНЯ»...

День Перемоги. Сімферополь, 2013 рік
Фото з сайту <http://www.kianews.com.ua>

Приблизно за тиждень до Дня Перемоги на телеекрані в рекламних роликах почали з'являтися діти, які мали відповіді на одне із запитань, пов'язаних із війною: що таке бомбосховище, окупація і тому подібне. Для малечі це було завважно, і телеведучий коментував їхні невдалі відповіді словами: «Спасибі, що вони цього не знають». До речі, серед нашої дітвори дійсно мало вундеркіндів, та і воєнна тема, як така, вже давно втратила свою популярність.

Це ми, народжені на початку п'ятдесятих, особливо хлопці, гралися тільки у війну і завжди — між росіянами та німцями. Пам'ятаю, як хлопчачки споруджували дзоти, рили окопи, маскували їх гілками, майстрували протитанкові «іжаки» — дерев'яні дошки із гвіздками, що мали пошкодити гусениці. Мій старший брат, вже шкільного віку, навіть ходив по мікрорайону в погонах капітана і з кокардою на картусі, і на той час людям ще не здавалося, що в нього у голові — вава.

А я, зовсім маленькою, коли лежала хворою на печі, уявляла, що знаходжусь у військовому госпі-

талі пораненою під час здійснення якогось подвигу. Кульмінацією цих фантазій був прихід військового командира, котрий запитував: «А що тут робить ця маленька дівчинка?». І лікарі розповідали йому про мій подвиг (в чому він міг полягати, я не знала і сама).

Разом зі зміною соціального устрою все, з ним пов'язане, стало подаватися в іншому світлі, хоча офіційно Дня Перемоги ніхто і не відмінював, а ветеранам ніхто не заважав нарівні з усіма боротися за своє існування.

Щодо виховання малечі, то тут з'явилися інші пріоритети. З ініціативи новітніх ідеологів засоби масової інформації почали клопотатися через помічену в їхньому вихованні велику прогалину: багато дошкільнят ще й досі думали, що їх знайшли в капусті! А дітлахам, виявляється, в жодному разі не можна брехати, вони мусять знати, що знаходилися у матусі в животику, а також дещо про реальну роль у їхній появі там тата. Підліткам почали інтенсивно розповідати про засоби контрацепції, бо нібито обізнаність збереже їх від завчасних проблем. Хоча надії себе не виправ-

дали: на сьогодні підліткові аборти і материнство вже не є надзвичайним явищем.

Нещодавно в телешоу «Детектор брехні» взяла участь двадцятирічна бісексуалка, вона ж — і садомазохистка на «професійному» рівні, бо брала уроки у більш досвідчених «фахівців». Дівчина розповіла, що вперше зазнала сексуального потягу до особи своєї статі... в п'ятирічному віці. А «особа» ця була ще на рік молодшою. Роздягнені дівчатка разом розучували пози, які використовуються під час інтиму. Бо ж тепер усе на виду, і жодних заборон. Не забарився і справжній сексуальний досвід у героїні шоу. Це ж лише у Радянському Союзі «сексу не було», тому у нас все має бути з точністю до навпаки!

Втім, це зовсім не означає, що сучасна молодь варта осуду і перед кимось завинила. І якщо в сюжеті кримських новин ми спостерігаємо, як вона неквапливо наближається до ветеранів, яких має вітати і які вже зовсім зомліли на сонці, а потім вручає їм «букети» з однієї гвоздики і, не дочікуючись покладання квітів до па-

м'ятника, іде геть, не слід думати, що молодь позбавлена належних душевних якостей. Просто юні душі є надто чутливими, у тому числі і до лицемірства дорослих, вони «зрять прямо в корінь». І те, що ми спостерігаємо в Сімферополі, є лише слабким відбитком київських подій, де ветерани дві години чекають на ногах, під відкритим сонцем, поки прибуде висока київська влада, скаже кілька вітальних слів і дасть добро на роздачу солдатської каші, нічим не присмаченої, з одним шматочком хліба, як підкреслює кореспондент. Щодо «фронтівих» ста грамів, то дозволити собі їх може далеко не кожна дев'яносторічна людина. Гості з іншого міста, присутні на церемонії, висловили розчарування з приводу такого свята. А ветерани — вони, як завжди, були раді й такій спотвореній увазі. Бо нібито про них піклуються, та тільки якось недолуго...

(Закінчення на 10-й стор.)

18 ТРАВНЯ – ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ДЕПОРТАЦІЇ

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України, Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта"

"БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

**Головний редактор
Віктор КАЧУЛА**

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Регістраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22 (050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitytsia.crimea.ua
Друкарня: ТОВ «ВПК «Експрес-Поліграф»
вул. Фрунзе, 47-б
м. Київ, 04080
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
Генеральний директор Олесь БІЛІШ
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)
17 травня о 15.00 в Українському музичному театрі відбудеться вечір-реквієм, приурочений до Дня пам'яті жертв депортації, після якого в кінотеатрі ім. Т. Шевченка о 17.00 пройде прем'єрний показ першого кримськотатарського історичного фільму «Хайтарма». О 19.00 на центральній площі ім. Леніна розпочнеться молодіжна акція «Запали вогонь у своєму серці».
18 травня в Сімферополі о 10.30 відбудуться традиційні жалобні мітинги в місцях зокрема, у сквері біля залізничного вокзалу, у парку «Салгірка», на автостанції «Західна», на проспекті Перемоги, 128, на нижньому плато мавсиму Маршала Жукова.

Щороку 18 травня кримськотатарським народом відзначається як день національної жалоби. Водночас ця скорботна дата є днем демонстрації національної єдності в боротьбі за відновлення прав кримськотатарського народу.

ПРОЕКТИ ПАМ'ЯТНИКА ЖЕРТВАМ ДЕПОРТАЦІЇ ПРЕЗЕНТУВАЛИ В СІМФЕРОПОЛІ

Дев'ять ескізних проектів пам'ятника «Жертвам депортації з Криму», який пропонується встановити в Сімферополі, презентували в Кримському академічному українському музичному театрі. Про це повідомляє прес-служба кримського уряду.
«Пам'ятник «Жертвам депортації з Криму» повинен посісти гідне місце у Сімферополі. Це спільна трагедія, і такий пам'ятник, безумовно, потрібен. Ми повинні віддати шану всім народам, депортованим з Криму», — повідомив прем'єр-міністр АРК Анатолій Могильов, який виступив ініціатором встановлення пам'ятника.
Автор одного з проектів пропонує побудувати меморіально-духовний комплекс. Центральним об'єктом комплексу стане білокам'яна мечеть з двома мінаретами, ажурним різьбленням по каменю, кольоровими вітражами, виконана в стилі мусульманських традицій і кримськотатарського зодчества. Комплекс включає створення альтанок, фонтана, квітників.
Серед ескізних пропозицій також можна побачити макет скульптури скорботної жінки, що символізує образ матері і Батьківщини. Подіум для скульптури пропонується виконати з чорного габро, сам монумент — зі світлого граніту.
Проект ще одного меморіального комплексу включає площу з аркадою, галерею історії та етнографії Криму, декоративний басейн, фонтан і площу Єднання (Миру). Сам монумент пропонується виконати у вигляді зрізаного стовбура багатоговікового дерева з молодими золотими пагонами, що символізують надію і віру в майбутнє депортованих народів, які повернулися до Криму.

Отже, колишня Кримська АРСР стала рядовою областю в складі Росії. Щезли з карти півострова кримськотатарські назви міст і селищ, які отримали нові імена (звісно ж, «великою і могутньою мовою»). Фактично на офіційному рівні все робилося для того, щоб стерти в Криму саму згадку про корінних жителів півострова, а потужна ідеологічна машина країни безупинно продукувала міф про народ-зрадник.
Кримському народові, як і іншим депортованим, після визволення їхньої території від фашистів було пред'явлено звинувачення у колабораціонізмі з окупаційними військами. У надісланій 10 травня 1944 року на ім'я Сталіна спеціальній доповіді Берія писав: «Враховуючи зрадницькі дії кримських татар проти радянського народу і виходячи із небажаності подальшого проживання кримських татар на прикордонній території Радянського Союзу, НКВС СРСР вносить на Ваш розгляд проект рішення ДКО про виселення всіх татар з території Криму».

У ЛЬВОВІ ВШАНУЮТЬ ПАМ'ЯТЬ ЖЕРТВ ПОЛІТИЧНИХ РЕПРЕСІЙ

3 нагоди 60 роковин Норильського повстання 18 травня у сесійному залі Львівської обласної ради відбудеться збори керівництва обласної державної адміністрації, обласної ради, Всеукраїнського товариства політичних в'язнів і репресованих, Львівської обласної спілки політичних в'язнів України та громадськості. Потім учасники зборів відвідають Музей-меморіал жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького».
Під час проведення зборів представники Львівської округи НСОУ «Пласт» покладуть квіти до пам'ятних місць на вшанування жертв політичних репресій у м. Львові, зокрема, до пам'ятної таблиці жертвам спецслужб тоталітарних режимів (вул. С. Бандери, 1), приміщення колишньої тюрми на вул. Судовій, приміщення Львівського СІЗО (вул. Городоцька, 20), пам'ятного знаку Жертвам голодомору та політичних репресій (пр. В. Чорновола), Стіни пам'яті та скорботи (вул. Замар-

стинівська, 9), Меморіального комплексу жертвам, замордованим у червні 1941 року у львівських тюрмах НКВС (Янівське кладовище), пам'ятника дітям, невинно замордованим у тюрмах м. Львова в 1950-1951 рр. (поле № 50 Янівського кладовища).
Також у День пам'яті жертв політичних репресій 19 травня у м. Львові відбудеться покладання квітів до підніжжя пам'ятника Жертвам комуністичних злочинів, екуменічна панахида та віче за участі представників обласної, міської влади та громадськості.
Значимим, що в Україні День пам'яті жертв політичних репресій відзначається кожного року у третю неділю травня. Цього року у м. Львові та області меморіальні заходи відбудуватимуться 18-19 травня.

ДОВІДКОВО
Норильське повстання відбувалося з 25 травня до 4 серпня 1953 року у Державному таборі особливого режиму Горлаг у м. Норильськ.
У підготовці та проведенні Норильського повстання особливу роль відіграли українці, які були учасниками попередніх заворушень у різних таборах: Євген Гришак, Данило Шумук, Степан Семенюк, Тарас Супрунюк.
25 травня 1953 року біля 5-го табору охорона розстріляла спочатку одного, а через декілька днів і групу в'язнів. Страйкомом був вироблений пакет вимог, де насамперед вимагалася гарантія дотримання існуючих в СРСР законів щодо захисту життя політв'язнів: 1) перегляд прокуратурою усіх судових справ; 2) звільнення малолітніх засуджених; 3) скорочення робочого дня; 4) дозвіл писати більше двох листів на рік; 5) зняття табірних номерів, що наносились фарбою на верхній одяг; 6) не зачіпати бараки; 7) не стріляти в робочу й табірну зони.

В усіх табірних пунктах Горлагу в'язні оголосили страйки. Станом на 5 червня 1953 року у страйку брало участь майже 17 тис. ув'язнених.
Повстання закінчилося розстрілом ув'язнених, кількість вбитих становить 150 осіб, а поранених не є достовірною через те, що після повстання в'язнів розвезли по різних таборах і тюрмах. Але відомо, що жертв було до тисячі.
Після повстання відбулась зміна керівництва концтабору. Також це повстання примусило пом'якшити режим відбування покарання.
На фото: українські політв'язні під час роботи на кам'яному кар'єрі, 1955 рік; Євген Гришак, один із організаторів Норильського повстання
(Фото з Архіву Центру досліджень визвольного руху)

ДИВО-МУЗЕЙ

НА УКРАЇНСЬКО-РУМУНСЬКОМУ КОРДОНІ

Це була звичайна робоча поїздка Михайла Кузменюка на Буковину. Ще напередодні Нового року він сказав мені, що їздить на малу батьківщину приблизно раз на два місяці. Отже, найближча поїздка планувалася на середину січня. От я і включив її у свій робочий план. Зі Львова до Чернівців ніби ж недалеко! Як потім з'ясувалося, це було вірне рішення. І перш за все тому, що ця поїздка у рідні місця виявилася... останньою в житті севастопольця Кузменюка. Смерть нерідко забирає, краде у нас хороших людей пішло, без попередження. Ось і цього разу... Як мені про це тепер писати? Наголошувати, що втрата болісна? Це й так зрозуміло. Для краєзнавців Буковини Михайло Ілліч був символом затятості, «просунутості» і вірності справі. Навіть символом діяльної зрілості, бо більшості його колег-однодумців уже давно перевалило за 80... А для мене? Один лише крах планів викликав у мене справжній шок. А у нас стільки всього було заплановано на буковинських теренах — на весну, на літо! А на кримських скілки!

...Та повернемося у той далекий січень. «Журналістське підсилення» моєю скромною особою було, мабуть, не зайвим для пана Кузменюка. А вже щодо мене самого, то й говорити нічого. Завдяки севастопольцю і його умінню розповідати, я постійно робив для себе все нові й нові відкриття. По-перше, відкрив для себе таке цікаве явище, як Чернівецька маланка. По-друге, багато дізнався про зйомки відомого фільму-концерту «Червона рута» (1971). А головне, без Михайла Кузменюка я б не потрапив у Старий Вовчинець і не побачив би унікальний музей, створений ще у 1957 році скромним сільським учителем Іваном Топалом. А так до наших послуг було авто Кузменюка, яке він на зворотному шляху планував завантажити старовинними речами, тобто новими експонатами для севастопольського музею. Не вперше здійснював Михайло Ілліч подібний спейрейс «Буковина — Крим»; це просто я був уперше свідком звичайної робочої поїздки севастопольського подвизника. Погода того дня була надзвичайно гарною — коли виглядало сонечко — іскрився сніг, а пухнастий іній на деревах уздовж автотраси постійно нагадував про пік зими. Щоправда, просуваючись у напрямку румунського кордону, ми час від часу в'їжджали в зону густого туману. Це також додавало поїздки неповторного місцевого колориту.

ЦЕНТР СТАРООБРЯДЦІВ СВІТУ

...Тришки в стороні від нашого маршруту залишалися відоме старовірське село Біла Криниця. Нагадаю, що російські старообрядці (відомі під назвою липовани) прибули на Буковину у 1760-1780 роках. Тоді їхні поселення з'явилися в трьох повітах. Австрійська влада, захищена в заселенні Буковини, прихильно ставилася до старообрядців. Царським патентом Йосиф II звільнив липован від податків на 20 років і гарантував свободу віровизнання. За невелику плату переселенці одержали землю, були звільнені від панщини, а також на 50 років від військової служби. На базі чоловічого білокриницького монастиря було створено у 1844 році єпархію, а з 1846 року єпархію на чолі з митрополитом (Білокриницьку митрополію), яка висвячувала священників і єпископів для старообрядців усього світу. Історію цього села

я цікавився давно. Дізнавшись про це, Михайло Кузменюк сказав, що на зворотному шляху, можливо, заїдемо на півгодинки в Білу Криницю. А поки що нам треба поспішати, адже нас цікавить село Старий Вовчинець, воно знаходиться майже на українсько-румунському кордоні, і опинитися там бажано якомога раніше.

Тільки прибувши, я зрозумів — чому саме. Адже музей був надзвичайно великим за розмірами, щоб усе подивитися, треба чимало часу. А ще ж треба поспілкуватися з самим Іваном Касіяновичем, — останній точно приберіг щось цікаве для Криму!

П'ЯТДЕСЯТ П'ЯТЬ РОКІВ ПОДВИЖНИК ЗБИРАВ ЕКСПОНАТИ...

Коли Іван Касіянович розпочав свою екскурсію, нам було ще тепло. Але потім ставало все холодніше і холодніше, бо опалення в музеї — фактично ніякого. Та й сам музей — це не що інше, як приміщення колишньої шко-

ли, яка тепер, після побудови нового ліцею, стала непотрібною для навчання. Зате старе приміщення виявилось просто незамінним для такого унікального музею, на організацію якого пішло понад 55 років. Самі розумієте — таких музеїв в Україні або дуже мало, або... нема зовсім. І якби не кримський подвижник Михайло Кузменюк, я про таке диво міг би й не знати! А так я не лише насолоджувався оглядом експонатів, але й постійно аналізував, думав... Скажімо, про те, що концепція музею значною мірою залежить саме від його творця. І це при тому, що нікуди не дінешся від кісток мамонта, від давніх кам'яних сокир та пристосуваних для здобуття вогню. Данину цьому періоду Іван Топало віддає широким. А ось радянського періоду інший творець музею міг би й уникнути. Думаю, на території Галичини ймовірність такого «безрадянського» варіанту була б значно більшою, ніж на Буковині. Проте Іван Ка-

сіянович був сином Буковини, отримав радянське виховання, тому мав власну концепцію музею, а не галицьку періоду незалежності. Щоправда, і тут в ньому обізвався українець. Скажімо, вхід до «радянського» залу прикрашає маловідомий вислів Карла Маркса: «У незалежній державі недержавною мовою має право говорити гість, полонений або окупант».

сіянович був сином Буковини, отримав радянське виховання, тому мав власну концепцію музею, а не галицьку періоду незалежності. Щоправда, і тут в ньому обізвався українець. Скажімо, вхід до «радянського» залу прикрашає маловідомий вислів Карла Маркса:

«У незалежній державі недержавною мовою має право говорити гість, полонений або окупант». Заради об'єктивності Іван Топало дає

не здіймав. Це ж Буковина, а не якийсь там Донбас чи Одеса... Потім Іван Касіянович розповідав цікаву історію про те, як місцеві українці спробували назватися румунами, аби не йти у бій «За Родину, за Сталіна!», бо ж посилали їх на ворожі кулемети точнісінько так, як і на Чернігівщині, Черкащині, Вінниччині... Геніальна «стратегія» маршала Жукова передбачала максимальне скорочення чисельності українців на

ційно визволених від гітлерівців територіях. І люди про це знали. Ось буковинці вирішили «відкрити» від проливів і штурмів висоток, тим паче, що їм усі двадцять років румунської окупації втовмачували, що вони — румуни. Але радянська влада була дуже пильною. Усіх «халявщиків» направили в табори ГУЛАГу. Далеко не всі повернулися додому... Цій трагіч-

це триває донині... Зараз у музейній експозиції — понад три тисячі писанок. Їхня кількість щороку зростає. Після Великодня мені навперейбій пропонують свої знахідки школярі із Кам'янки, Багринівки, Нового Вовчинець, Черепківки, Слобідки, інших сіл, які навчаються в ліцеї. Передають розписані дива писанкарки з Купки, Корчівців... Вже розмальовують пи-

ній історії присвячена ціла музейна кімната і великий стелд.

Незадовго до своєї буковинської поїздки (якщо не помиляюся, в листопаді 2012 року) я відвідав музей писанки в Коломиї. Враження були чудовими! Але й тут, у Старому Вовчинець, було чим помилуватися... Про історію своєї великої колекції Іван Касіянович розповідає так:

— Років 25 тому разом із вихованцями поїхав на екскурсію до Коломиї, відвідав відділ писанкарства місцевого краєзнавчого музею. Милуючись рукотворним дивом, загорівся ідеєю зібрати таку ж колекцію для шкільного музею. Тим паче, знав — у селі живуть справжні майстрині-писанкарки — Веронія Вакарюк, Ганна Каменюк, Фрозія Червінська. По приїзді зібрав по сусідах перший десяток розписаних узорами яєць, другий... Односельчани, довідавшись про моє захоплення, почали самі пропонувати свої «скарби». І

санки для музею дочка покійної Веронії Вакарюк — Марія Оленюк, а ще її приятелька Світлана Вакарюк... Кожен новий витвір мистецтва додається до експозиції. За писанками можна вивчати нашу історію. Писали писанки обов'язково на сирих яйцях, щоб зберегти животворну силу. Ними обмінюються, обдаровують, виявляючи свою прихильність. Українській писанці не властива реалістична чи натуралістична передача навколишнього світу, розпис її умовний. Найдавнішим мотивом в орнаментах вважається сонячний знак — крапка, коло, хрест, павучок, зірка, (три-, чотири-, шести- та восьмипроменеві). А ромб в орнаменті вважається символом родючості. Триверт, тризуб... Ці знаки в давні часи мали містичне та міфологічне значення, вважалися символами руху Сонця, плодючості, вічного продовження життя.

КРИМ В АНФАС І В ПРОФІЛЬ

Як у дзеркалі відобразилися долі країни, народів і поколінь у картинах виставки, що демонструється в ці травневі дні у Сімферопольському художньому музеї. Вона присвячена 75-річчю створення Національної спілки художників України. Експозиція сформована з творів членів Кримської республіканської організації Спілки — по одному від кожного з авторів і налічує близько вісімдесяти картин.

Це було в 1937 році. Багато художників волею долі опинилися тоді в Криму, як, наприклад, М. Самокиш та Я. Бирзал, інші народилися тут — К. Богаєвський. У 1939 році в оргкомітет кримського осередку ввійшли М. Барсамов і М. Рибников.

А потім була війна. Сімферопольський художній музей фашисти розбомбили повністю. Кажуть: коли говорять гармати, музи мовчать. Ні, це не так. Військова тема стала основою творчості художників Ю. Волкова, І. Петрова, П. Саушкіна, В. Коваленка. Цей блок картин на виставці відкривається великим панорамним полотном М. Бортника «Берлін. Травень 1945». Поряд розміщені «Перекоп. Після

бою» І. Петрова, «Розгром партизанами німецького карального загону СС поблизу селища Старий Крим» М. Рибникова, «Переслідування. (Не втечеш!)» Ю. Волкова. Одна з картин цього автора знаходиться в постійно діючій експозиції музею.

Коли в епоху тоталітаризму на культуру були накладені численні ланцюги, багато художників пішли в пейзаж, дитячу і художню графіку, книжкову ілюстрацію, створення мультфільмів, які сьогодні вважаються кращими в світі.

Справжній художник формується, переборюючи себе, і в будь-який період історії може передати на полотні свою точку зору на оточуючу дійсність. З нею можна по-

годжуватися чи дискутувати, однак у будь-якому випадку позицію автора потрібно розуміти і поважати за надану можливість заглиблення в нашу спільну історію, її ауру, зокрема трудових звершень, передану в серії портретів: Героя соціалістичної праці М. Македонського (художник В. Бернадський), чоловіка — художника Івана Шевченка (Л. Полякова) та інших.

У другій половині ХХ століття пейзаж і натюрморт стають невід'ємною частиною великої теми творчості В. Бернадського, П. Карнауха, В. Толочка, З. Филипова, К. Прохорова, П. Столяренка, В. Меркульєвої. У таких картинах, як «Літнє море» Я. Басова, «Весняна Алушка» М. Моргуна, «У Кизил-Коби» І. Копанка, «Останній мінарет» М. Чурлу та інших, точно спостереження природи, настроями і кольоровими градаціями переходить у майстерне узагальнення, створення виразних конкретних образів. Кожний пейзаж — як лірична поема, як освідчення в любові художників до різноманітних проявів у рослинах і барвах чудової кримської землі.

Сміливим ракурсом колористичної і композиційної побудови привертають увагу квіти і груші на натюрморті В. Трусова, три червоні гранати В. Голинського, захоплює «Танець» Т. Зінкової.

Експозиція дає можливість подивитися на Кримський півострів очима художників минулого, відчутти героїку людей у війну і в трудових буднях, — зазначив у своєму

виступі перший заступник Постійного Представника Президента України в АРК Володимир Дегтярьов. Подумки ми можемо пройти вулицями, які нині зовсім інші. Лише море і гори незмінні, такі ж загадково романтичні та ніжні, дихають свіжістю та вологою у відблисках сонця чи драматично грізні в поривах штормового вітру.

А погляд із портрета? Його виносиш з собою із залу і весь 75-річний зріз нашої історії з усіма зльотами і падіннями, радощами і болями. І хоч розгорнута експозиція, за словами голови Кримської республіканської організації Національної спілки художників України Миколи Моргуна, не відображає всю її творчу палітру, а лише трохи більше половини, кращі роботи залишилися у запасному фонді, наприклад, картини Т. Яблонської, чи, за поправкою заступника директора музею Лариси Брайко, знаходяться в основних експозиційних залах, а у флігелі у зв'язку з ремонтом більше полотен виставити для експонування не було місця, її варто подиви-

тися. Хоча б тому, що кожна з живописних робіт створена серцем. У них є все: власний творчий стиль, висока культура виконання, захопаність у життя і гордість за рідний Крим.

— Ця виставка і справді планувалася більш масштабною, — сказала на її відкритті міністр культури АРК Альона Плакіда. — Однак нею ми лише розпочинаємо показ картин, які знаходяться на збереженні в музеї. І демонстрування більшої колекції

ще попереду.

А зробити свій внесок у неї може кожен кримський художник вже сьогодні, пропускаяючи крізь призму власного світобачення і закарбовуючи кінчиком пензля на полотні дійсність. Відображена в мистецтві, вона може стати тим духовним магнітом, що приваблює в музей людей звідусіль. Одним із таких магнітів багато років є в Сімферополі «Місячна ніч на Дніпрі» Архипа Куїнджі.

Валентина НАСТИНА

СВЯТО ЗЕМЛЕРОБСТВА — ХИДИРЛЕЗ

Кримськотатарська музика і пісні, традиційні обряди, ярмарок народно-прикладного мистецтва, східна кухня, національна боротьба куреш, кінні перегони — це традиційне вескримське святкування Хидирлезу на майданчику культурно-розважального етнічного центру «Шехерезада» у Бахчисарайському районі уже кілька років збирає десятки тисяч людей, причому не тільки кримських татар і не тільки з Криму, повідомило Радіо «Свобода».

Хидирлез — стародавнє тюркське свято землеробства, присвячене завершенню весняних польових робіт і вигону худоби на літні пасовища. За традицією його відзначають весело, гучно та яскраво. Назва свята, що має

доісламське коріння, включає тюркські імена двох святих: Хидира та Ільєса. За легендою, святі безперервно подорожують усім світом, допомагаючи людям, і зустрічаються вони там, де завершилися господарські роботи та окіт худоби.

Цьогорічна програма святкування Хидирлезу була яскравою і дуже насиченою, з

великою кількістю професійних і самодіяльних колективів, музикантів і співаків, котрі відгукнулися на запрошення Меджлісу. А головною окрасою нинішнього святкування стала відома співачка Джамала, яка виконувала пісні різними мовами, але насамперед зі свого нового кримськотатарського альбому.

(Фото — <http://qtm.org>)

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральний концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com